

Nr 115.

Av herr **Waldén**, om anslag till främjande af gymnastikundervisningen vid folkskolorna å landsbygden.

I statsverkspropositionen för innevarande år äskar Kungl. Maj:t under åttonde hufvudtiteln ett anslag på extra stat för år 1914 av 100,000 kronor till understödjan de av idrotten i landet.

Jag vill ingalunda förneka, att en sund idrott kan i hög grad bidra till släktets fysiska fostran och daning, och att därför också staten kan hava vissa förpliktelser att uppmuntra och understödja densamma. Det torde väl dock med fog kunna ifrågasättas, huruvida ej det av Kungl. Maj:t för detta ändamål begärda anslag är allt för högt tilltaget. Under alla förhållanden anser jag emellertid, att en annan gren av fysiskt uppfostringsarbete i främsta rummet bör komma i åtanke och av staten ekonomiskt understödjas mera än vad hittills skett, nämligen gymnastiken i våra folkskolor, och först sedan detta behov blifvit tillgodosett, har man att se till, i vad mån idrotten kan påkalla statsmakternas understöd.

I sin motivering till ovannämnda anslagsäskande anför departementschefen bland annat följande:

»Givetvis tillkommer det skolorna att vid sidan av sin intellektuella och moraliska uppfostran även meddela de unga en fysisk sådan, främst genom gymnastik, men därjämte genom lek och idrott. Så sker ju också, om än vad som i barndomsskolorna göres och kan göras naturligtvis är långt ifrån tillräckligt — — —».

Vad som här framhålles beträffande den nuvarande gymnastikundervisningens otillräcklighet, torde framför allt äga sin tillämpning på landsbygdens skolor, då i det stora flertalet av dessa någon rationell gymnastikundervisning knappast förekommer. Och orsaken härtill är i främsta rummet bristande tillgång på gymnastiklokaler och redskap. De flesta lantkommuner i vårt land anse sig ej ha råd att på egen hand och utan statsunderstöd uppföra eller inreda dylika lokaler. På grund härav har

icke heller den svenska gymnastiken, som ju både av oss själva och främlingar prisas såsom det yppersta av alla gymnastiksystem, och som med rätta betraktas som en av våra dyrbaraste nationalskatter, kunnat tränga ut till de breda lagren av vårt folk, och den ojämförligt största delen av vår ungdom, nämligen folkskolans barn och särskilt dem på landsbygden, har hittills varit förhindrad att tillgodogöra sig detta viktiga uppfostringsmedel.

Det måste därför anses vara på tiden, att detta missförhållande afhjälpes, något som dock endast kan ske genom ett kraftigt ingripande från statsmakternas sida. Detta har också under sistlidet år framhållits av rikets samtliga folkskolegymnastikinspektörer, hvilka i en skrivelse till Konungen (vilken skrivelse bifogas denna motion) anhållit om beviljandet av ett årligt statsanslag af 200,000 kronor till främjande av gymnastikundervisningen vid landsbygdens folkskolor att fördelas i förhållande till folkmängd och skolornas antal och med hänsyn till skoldistriktens ekonomiska bärkraft inom stiftet och länen samt att liksom i Danmark utgå såsom bidrag intill halva kostnaden, dock högst 2,000 kronor för en skola; allt under förutsättning, att lämpliga ritningar tillhandahållas och följas, och att arbetet ställes under vederhäftig kontroll.

Då det emellertid för närvarande icke torde finnas utsikter, att ett så stort belopp skall av Riksdagen beviljas, och det dessutom kan vara skäl att först avvakta, i vilken utsträckning ett dylikt anslag kan komma att tagas i anspråk, anser jag det lämpligt att hemställa om ett anslag av 100,000 kronor för detta ändamål.

Jag hemställer således,

att till upphjälpande och främjande av gymnastikundervisningen vid landsbygdens folkskolor Riksdagen måtte bevilja på extra stat för 1914 ett anslag av 100,000 kronor att utgå till de skoldistrikt, som därom anhålla, dock högst 2,000 kronor till varje skola, samt på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

Stockholm den 25 januari 1913.

O. H. Waldén.

I motionen instämma:

J. A. Wallin.

Nils Helger.

Viktor Larsson.

Harald Hallén.

Olof Nilsson.

Bilaga.

TILL KONUNGEN.

Då erfarenheten visat och därigenom den övertygelsen alltmera tränger sig fram, att en rationell kroppsuppfostran efter Lingska gymnastikens principer är ett av huvudvillkoren för vinnande och bevarande av folkhälsa, torde väl knappast behöva framhållas önskvärdheten, för att icke säga nödvändigheten av att detta hälsomedel kommer vår nation till godo i största möjliga utsträckning.

Så har hittills icke varit förhållandet; ty i trots av att Sverige obestriddigt är föregångslandet på den fysiska uppfostrans område, är ännu icke tillfälle berett för största delen och kärnan av vår ungdom, nämligen folkskolans barn och särskilt den på landsbygden, att fullt tillgodogöra sig den nationalskatt, som innehålles uti vår gymnastik med dess utfyllnad, lekar och idrottsövningar, och vilken under nu befintliga förhållanden icke kan av något annat medel ersättas.

Orsakerna till detta missförhållande hava varit flera, de flesta beroende på bristande insikt hos allmänheten om den kroppsliga uppfostrans mål och medel. Största hindret torde hava legat i den uppfattningen, att vad som i allmänhet förstås med »rörelse» och vanligt kroppsarbete skulle kunna ersätta gymnastik, vilken ju tvärtom är avsedd att vara ett korrektiv mot vardagsarbetets och överhuvud kulturlivets ensidiga och därigenom skadliga verkningar.

Med stigande upplysning är dock ett bättre ordnande av hithörande angelägenheter inom folkskolan att emotse och hoppas.

Förutsättningarna för en lycklig lösning härav äro trenne, nämligen dagliga lärare, tillräcklig och lagstadgad tid åt övningarna samt rum och yttre medel härtill i form av redskap.

Beträffande de tvenne första fordringarna, äro de i någon mån redan för handen och vi äga förhoppningar om att de skola inom en ej allt för avlägsen tidpunkt än ytterligare tillgodoses i samband med den reformering av folkskoleseminariernas organisation, som varit föremål för såväl folkbildningskommitténs som gymnastikkommitténs omfattande arbete och vidare genom effektiva fortbildningskurser för lärarna.

Den tredje faktorn, anskaffande av lokaler och de nödvändigaste enkla redskapen, är av uteslutande ekonomisk art och har hittills varit beroende av skoldistriktens ofervillighet och ekonomiska bärkraft.

Ehuru värdet av provisoriska anordningar alldeles icke får underskattas, är dock önskemålet att liksom i Danmark*, vår lärjunge på gymnastikens område, åt varje skola i stad och på land egen gymnastiklokal anskaffas, antingen i form av gymnastikhus eller inom skolan inredd gymnastiksal jämte lämplig lekplan.

I städerna och de större kommunerna äro dessa behov mer eller mindre väl tillgodosedda och även inom den förmögnare landsbygdens skoldistrikt finnas ej så få vackra bevis härpå.

Men vår bestämde erfarenhet är dock, att landsbygdens skolmyndigheter i allmänhet icke äro villiga eller i stånd att utan statsanslag uppföra eller inreda gymnastiklokaler.

* 1910 hade i Danmark 403 landsbygdsskolor egna gymnastikhus byggda med statsbidrag intill halva kostnaden och 553 hyrde lokaler hos folkhögskolor och skytteföreningar; sammanlagt 27 procent av landets skolor gymnastiserade i gymnastiksal.

I betraktande av sakens ytterligt stora betydelse för framgång åt kroppsupfostrarnas strävanden, anhålla vi folkskolegymnastikinspektörer, vilka i våra rapporter ofta påpekat nödvändigheten av statens mellankomst, underdånigst om beviljande av statsbidrag för sagda ändamål. Uttalanden av gymnastikkommitterade gå ock i samma riktning.

Vi hava tänkt oss detta bidrag i sådan form, att tvåhundrausen (200,000) kronor årligen anslås till landsbygdens folkskolor, att exempelvis sedermera i förhållande till folkmängd och skolornas antal och med hänsyn till distriktens ekonomiska bärkraft fördelas inom stiftet och länen.

Dessa statsbidrag torde bäst kunna utgå liksom i Danmark såsom bidrag intill halva kostnaden, dock högst med tvåtusen (2,000) kronor för en skola; allt naturligtvis under förbehåll av att lämpliga ritningar tillhandahållas och följas, och att arbetet ställes under vederhäftig kontroll.

Underdånigst.

Lund den 14 september 1912.

C. H. Norlander.

Överste.

Folkskolegymnastikinspektör inom Lunds stift, adr. Lund.

Å egna och å rikets övriga tjänstgörande folkskolegymnastikinspektörers vägnar, vilka samtliga förklarar sig till fullo instämma i ovanstående underdåniga ansökan, nämligen:

A. R. von Friesendorff.

Kapten.

Folkskolegymnastikinspektör

inom Upplands län;

adr.: Uppsala.

G. Liljegren.

Underlöjtnant.

Folkskolegymnastikinspektör

inom Linköpings stift, utom Kalmar län;

adr.: Norrköping.

Ernst Hellgren.

Major.

Folkskolegymnastikinspektör

inom Visby stift;

adr.: Visby.

Primus Peterson.

Major.

Folkskolegymnastikinspektör

inom Jönköpings och Kalmar län;

adr.: Jönköping.

John Scenson.

Kapten.

Folkskolegymnastikinspektör inom Gävleborgs län;

adr.: Gävle.

Frans Bergqvist.

Major.

Folkskolegymnastikinspektör inom Karlstads stift;

adr.: Kristinehamn.